

Tóm tắt chính sách

KHUYẾN NGHỊ THỨC ĐẨY CÔNG KHAI NGÂN SÁCH TỈNH POBI 2022

Kể từ khi thực hiện đánh giá lần đầu vào năm 2017, Khảo sát Chỉ số công khai ngân sách tỉnh (Provincial Open Budget Index, POBI) đã và đang trở thành công cụ giúp các tỉnh có thể tham chiếu và đo mức độ công khai, minh bạch trong quản lý ngân sách nhà nước (NSNN) và mức độ thực thi Luật NSNN năm 2015. Năm 2022, Chỉ số POBI tiếp tục được thực hiện, góp phần giúp tăng niềm tin của người dân và các đối tác phát triển đối với quản lý ngân sách của các tỉnh thông qua các hình thức minh bạch, giải trình và sự tham gia về ngân sách.

I. KẾT QUẢ KHẢO SÁT POBI 2022 THEO CÁC TRỤ CỘT

Trụ cột Minh bạch

Kết quả khảo sát POBI 2022 cho thấy mức độ công khai ngân sách của các tỉnh giảm nhẹ so với POBI 2021. Điểm xếp hạng trung bình về công khai ngân sách của các tỉnh đạt 69,42/100 điểm, giảm 0,11 điểm so với POBI 2021. Năm 2022, có 33 tỉnh công khai ĐẦY ĐỦ tài liệu và thông tin về ngân sách nhà nước, tăng 2 tỉnh so với POBI 2021. Số tỉnh công khai TƯƠNG ĐỐI ĐẦY ĐỦ là 21 tỉnh. Số tỉnh công khai CHƯA ĐẦY ĐỦ và công khai ÍT lần lượt là 4 và 5 tỉnh. **Bà Rịa-Vũng Tàu** là tỉnh đứng đầu bảng xếp hạng, đạt 94,83 điểm. Đây là năm thứ hai liên tiếp tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu đứng đầu bảng xếp hạng. Đà Nẵng xếp thứ hai với 93,41 điểm và Trà Vinh xếp thứ ba với 92,69 điểm. Thanh Hóa và Lâm Đồng là hai tỉnh đứng cuối bảng xếp hạng với 8,44 điểm. Ngoài Thanh Hóa và Lâm Đồng, nhóm cuối bảng xếp hạng còn có Đắk Lắk, Bình Phước và Hà Tĩnh. Đây đã là năm thứ ba liên tiếp **tỉnh Bình Phước** và năm thứ hai liên tiếp **tỉnh Hà Tĩnh** thuộc nhóm cuối của bảng xếp hạng công khai ngân sách. **Ninh Bình, Lào Cai và Tây Ninh** là ba tỉnh có sự tiến bộ vượt bậc trong kết quả xếp hạng POBI 2022 so với năm 2021. Cụ thể, Ninh Bình đã tăng 41 bậc, Lào Cai tăng 39 bậc và Tây Ninh tăng 37 bậc trên bảng xếp hạng POBI 2022. Trong khi đó, **An Giang, Thái Nguyên và Quảng Ninh** lại là ba tỉnh có sự sụt giảm về thứ bậc trên bảng xếp hạng tương đối mạnh. Trong đó, An Giang giảm 37 bậc, Thái Nguyên giảm 35 bậc và Quảng Ninh giảm 33 bậc so với năm 2021.

Trụ cột tham gia

Các tỉnh vẫn **ít** tạo điều kiện để người dân tham gia vào quy trình ngân sách. Số điểm quy đổi trung bình của 63 tỉnh thành phố là 45,24/100 điểm, tăng 4,06 điểm so với POBI 2021. Như vậy có thể thấy sự cải thiện về điểm số của trụ cột sự tham gia trong thời gian qua vẫn còn hạn chế. **Bà Rịa - Vũng Tàu** là địa phương đạt điểm số cao nhất với 91,67 điểm quy đổi. **Có 11 trong số 63 tỉnh/thành phố** phản hồi các câu hỏi yêu cầu cung cấp thông tin của nhóm nghiên cứu gửi qua email liên hệ được công khai trên cổng tin điện tử của Sở Tài chính, giảm 3 tỉnh so với kỳ khảo sát 2021. Trong đó, có 7 phản hồi được nhận trong vòng 15 ngày kể từ ngày gửi và 4 phản hồi được nhận trong vòng 16 đến 30 ngày kể từ ngày gửi.

Trụ cột giám sát và trách nhiệm giải trình

Kết quả khảo sát POBI 2022 cho thấy điểm bình quân của trụ cột này là 40,18 điểm, giảm 8,02 điểm so với khảo sát POBI 2021. Do đó, **cần cải thiện mức độ giám sát và trách nhiệm giải trình của Hội đồng Nhân dân các tỉnh. Đà Nẵng, Bà Rịa-Vũng Tàu, Nghệ An, Lào Cai và Vĩnh Long** là năm tỉnh có điểm số về trách nhiệm giải trình cao nhất, đạt 75 điểm. **Thừa Thiên Huế và Kiên Giang** là hai tỉnh không đạt bất kỳ một tiêu chí nào liên quan đến trách nhiệm giải trình trong POBI 2022 và cùng đứng cuối bảng xếp hạng.

II. KẾT QUẢ KHẢO SÁT POBI 2022 THEO CÁC TIÊU CHÍ

Tính sẵn có

Kết quả POBI 2022 cho thấy không có sự cải thiện đáng kể trong việc công khai các tài liệu ngân sách so với năm 2021. Trong số 11 tài liệu ngân sách được khảo sát trong POBI 2022, có sáu tài liệu tăng về số lượng tình có công khai và năm tài liệu giảm về số lượng tình có công khai. Báo cáo quyết toán ngân sách tỉnh năm 2021 là tài liệu có sự sụt giảm về số lượng tình công khai nhiều nhất, chỉ có 52 tình có công khai trong POBI 2022, thấp nhất trong vòng 5 kỳ khảo sát POBI.

Theo khảo sát POBI, kết quả thực hiện các kiến nghị của Kiểm toán nhà nước là tài liệu khuyến khích công khai. Tài liệu này là một trong những nội dung bắt buộc phải công khai theo điểm a, khoản 1, Điều 15 Luật NSNN năm 2015, tuy nhiên Thông tư 343/2016/TT-BTC chưa hướng dẫn công khai đối với tài liệu này. Do vậy, kết quả khảo sát POBI 2022 cho thấy chỉ có 26 tỉnh, tăng 1 tỉnh so với POBI 2021 thực hiện công khai Báo cáo kết quả thực hiện các kiến nghị của Kiểm toán Nhà nước.

Tính kịp thời

Kết quả POBI 2022 cho thấy chỉ có ba trên tổng số tám tài liệu là có sự cải thiện về số lượng tình công khai kịp thời so với POBI 2021. Trong đó, báo cáo tình hình thực hiện ngân sách tỉnh 9 tháng có số tình công khai kịp thời nhiều nhất, đạt 50 tình, tăng bốn tình so với POBI 2021 và cao nhất trong năm năm trở lại đây.

Tính đầy đủ

Kết quả khảo sát POBI 2022 cho thấy tính đầy đủ của các tài liệu ngân sách tiếp tục được cải thiện so với POBI 2021. Các báo cáo tình hình thực hiện ngân sách hàng quý và báo cáo quyết toán ngân sách tỉnh vẫn là những tài liệu được công khai đầy đủ các biểu mẫu nhất theo quy định. **Tài liệu dự thảo dự toán và dự toán đã được HĐND tỉnh quyết định** vẫn có số lượng các tình công bố đầy đủ thấp nhất trong số các tài liệu ngân sách được khảo sát với 39 tình công bố đầy đủ các biểu mẫu của hai tài liệu này theo như hướng dẫn của Thông tư 343/2026/TT-BTC.

II. KẾT QUẢ KHẢO SÁT POBI 2022 THEO CÁC TIÊU CHÍ (tiếp)

Tính thuận tiện

Kết quả khảo sát POBI 2022 cho thấy 100% cổng TTĐT của Sở Tài chính các tỉnh đều có thư mục riêng về công khai ngân sách. Kết quả này tương tự với kết quả khảo sát POBI 2021 và POBI 2020. **Tỉnh Long An và Kiên Giang** là hai tỉnh có phân chia nội dung trong thư mục riêng về công khai ngân sách theo tài liệu hoặc theo năm nhưng chưa cập nhật nội dung. Hầu hết các tài liệu đều được công bố dưới dạng file word hoặc excel dễ dàng trong việc sử dụng. Riêng chỉ có danh mục dự án đầu tư công của tỉnh năm 2023 vẫn có tới 23 tỉnh công khai dưới dạng file ảnh hoặc PDF dạng scan gây khó khăn trong việc sử dụng các tài liệu này.

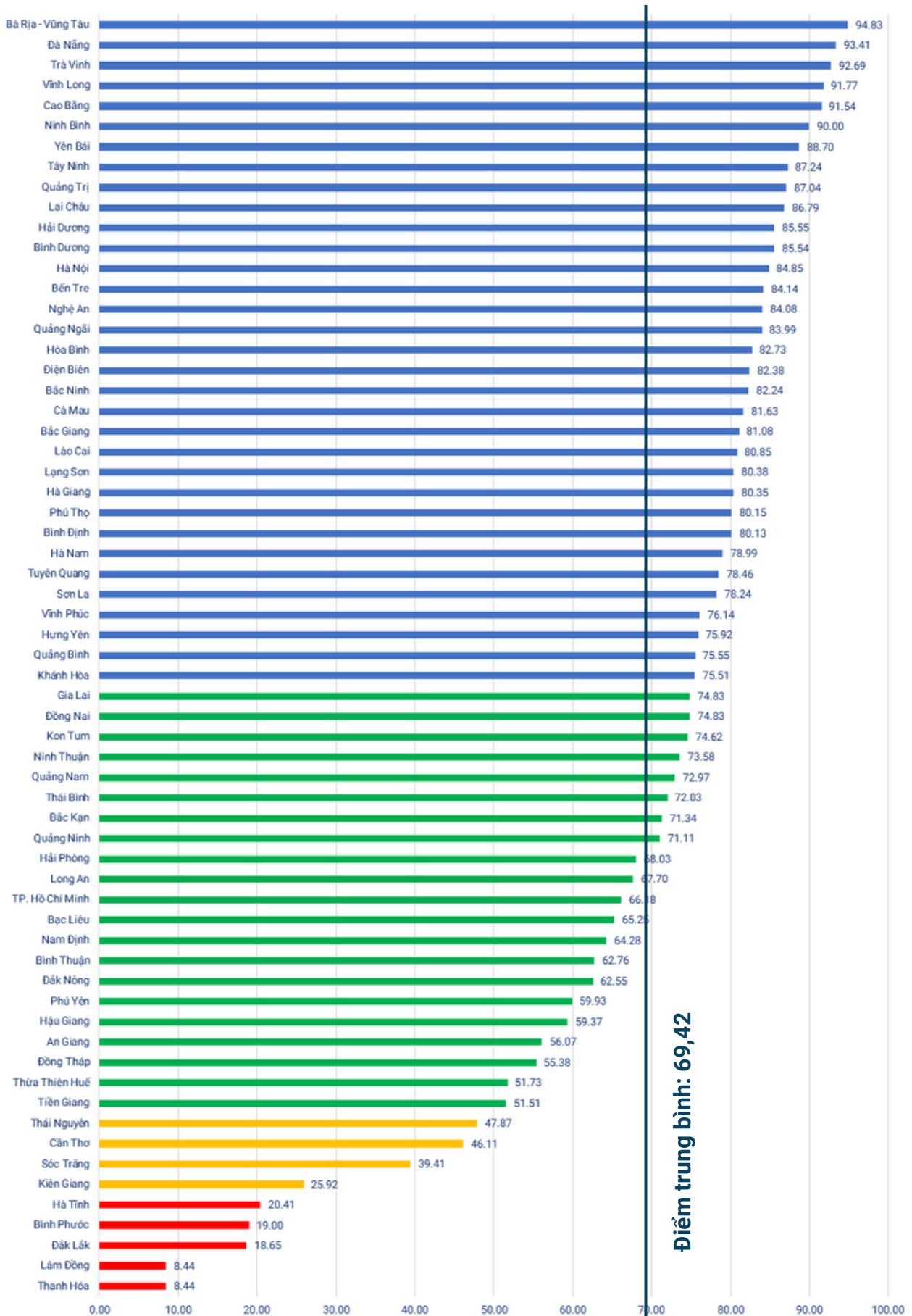
Tính tin cậy

Đây là năm thứ tư khảo sát POBI tiến hành chấm điểm về tính tin cậy của các tài liệu ngân sách. Đối với tài liệu dự toán năm 2023 đã được HĐND tỉnh quyết định, có 26 tỉnh (41,27%), **giảm chín tỉnh**, có phần trăm thay đổi giữa dự toán 2023 và dự toán 2022 của chi thường xuyên ngân sách tỉnh cho giáo dục và đào tạo tăng nhanh hoặc giảm ít hơn phần trăm thay đổi giữa dự toán 2023 và dự toán 2022 của tổng chi thường xuyên. Có 20 tỉnh (31,7%), **giảm ba tỉnh**, có phần trăm thay đổi giữa quyết toán và dự toán chi thường xuyên cho Y tế, dân số năm 2023 tăng nhanh hơn hoặc giảm ít hơn phần trăm thay đổi giữa quyết toán và dự toán tổng chi thường xuyên năm 2022. Kết quả này cho thấy các tỉnh này chưa thực sự quan tâm tới vấn đề ưu tiên chi ngân sách cho giáo dục và y tế.

Kết quả khảo sát POBI 2022 cho thấy việc lập dự toán ngân sách của các tỉnh năm 2021 chưa đảm bảo tin cậy cho quá trình thực hiện thực tế. Đặc biệt là đối với dự toán thu ngân sách, **không có tỉnh nào** có mức chênh lệch giữa số dự toán và số quyết toán dưới 5% trong khi có tới 50 tỉnh có mức chênh lệch trên 15%. Trong khi đó, việc lập dự toán chi thường xuyên và dự toán chi cân đối ngân sách địa phương có số tỉnh có mức tin cậy cao, lần lượt có 21 (33,33%) và 20 (31,74%) có chênh lệch giữa quyết toán và dự toán dưới 5%.

Tính liên tục

POBI 2022 là năm thứ ba nhóm nghiên cứu thực hiện việc chấm điểm tính liên tục của các tài liệu được công khai. Tỉnh sẽ được điểm tối đa nếu công khai liên tục các tài liệu dự thảo trình, dự toán được duyệt trong năm năm liên tiếp từ 2019 đến 2023, đối với tài liệu quyết toán là từ năm 2017 đến 2021. Kết quả khảo sát cho thấy có 38 tỉnh (60,32%) công bố tài liệu dự thảo trình liên tục trong năm năm, 42 tỉnh (66,67%) công bố tài liệu dự toán đã được duyệt liên tục trong năm năm và 43 tỉnh (68,25%) công bố báo cáo quyết toán ngân sách tỉnh liên tục trong năm năm. **Tiền Giang và Đồng Tháp** là hai tỉnh không công bố tài liệu dự thảo trình trong năm năm liên tiếp.

Nguồn: Kết quả khảo sát POBI 2022

III. KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

Kết quả khảo sát POBI 2022 cho thấy chưa có sự cải thiện về điểm bình quân so với POBI 2021. Điểm bình quân POBI 2022 là 69,42 điểm (giảm 0,11 điểm so với POBI 2021). Mặc dù vậy, điểm thay đổi tích cực của POBI 2022 đó là tỉ lệ các tỉnh công bố ĐẦY ĐỦ thông tin đã tăng lên so với các năm trước đây, đạt trên 50% số tỉnh. Tuy nhiên, số tỉnh ÍT công khai thông tin (công khai ở mức thấp nhất) lại có xu hướng tăng lên. Dựa trên kết quả xếp hạng POBI 2022, nhóm nghiên cứu đưa ra một số kết luận và khuyến nghị như sau:

Luật NSNN năm 2015 chưa quy định chế tài xử lý khi các đơn vị sử dụng ngân sách không thực hiện công khai ngân sách như quy định tại Điều 15 của Luật. Do vậy, Bộ Tài chính cần đánh giá lại kết quả thực hiện công khai ngân sách của các đơn vị, nghiên cứu chế tài xử lý các vi phạm về thực hiện công khai ngân sách trình Quốc hội khi nghiên cứu, sửa đổi Luật NSNN năm 2015 trong thời gian tới.

Kết quả thực hiện các kiến nghị của Kiểm toán nhà nước là một trong những nội dung bắt buộc phải công khai theo điểm a, khoản 1, Điều 15 Luật NSNN năm 2015, tuy nhiên Thông tư 343/2016/TT-BTC chưa hướng dẫn công khai đối với tài liệu này. Do vậy, Bộ Tài chính cần bổ sung hướng dẫn công khai đối với Báo cáo kết quả thực hiện các kiến nghị của Kiểm toán Nhà nước.

Mức độ công khai ngân sách của các tỉnh **Thanh Hóa, Lâm Đồng Đắk Lắk, Bình Phước và Hà Tĩnh** không có sự cải thiện qua các kỳ khảo sát POBI, thường xuyên đứng ở cuối bảng xếp hạng POBI. Bộ Tài chính, HĐND và UBND của 5 tỉnh này cần chỉ đạo quyết liệt Sở Tài chính của các tỉnh và các đơn vị có liên quan thực hiện đúng quy định công khai ngân sách.

Nhóm nghiên cứu đề nghị các tỉnh đã làm tốt cần làm tốt hơn nữa, các tỉnh chưa làm tốt cần thực hiện đúng và đầy đủ việc công khai kịp thời các thông tin ngân sách Thông tư 343/2026/TT-BTC. Trong đó cần công khai đầy đủ tài liệu dự thảo dự toán và dự toán đã được HĐND tỉnh quyết định.

Kết quả khảo sát POBI 2022 cho thấy việc lập dự toán ngân sách của các tỉnh năm 2021 chưa đảm bảo tin cậy cho quá trình thực hiện thực tế. Đặc biệt là đối với dự toán thu ngân sách, **không có tỉnh nào** có mức chênh lệch giữa số dự toán và số quyết toán dưới 5% trong khi có tới 50 tỉnh có mức chênh lệch trên 15%. Do vậy, việc lên kế hoạch lập dự toán cần được tính toán và xem xét một cách kĩ lưỡng và cẩn trọng để đảm bảo mức chênh lệch giữa số dự toán và số quyết toán không nhiều hơn quá 5%.

III. KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ (tiếp)

Kết quả khảo sát POBI 2022 cho thấy chưa có sự cải thiện về điểm số của trụ cột sự tham gia qua các kỳ khảo sát. Do đó các tỉnh cần chủ động hơn trong việc tiếp nhận và phản hồi các câu hỏi, thắc mắc của người dân. Đặc biệt, các tỉnh cần có sự rà soát lại việc cung cấp địa chỉ email liên hệ, cập nhật thư mục hỏi đáp để người dân có thể dễ dàng tham gia đóng góp ý kiến.

POBI 2022 là năm thứ hai nhóm nghiên cứu tiến hành tách và chấm điểm trụ cột liên quan đến trách nhiệm giám sát và giải trình của HĐND các tỉnh. Kết quả mới chỉ ở mức trung bình. Do đó, HĐND tỉnh cần tăng cường thực hiện nghĩa vụ và trách nhiệm của mình trong vai trò của cơ quan dân cử. Ngoài việc công khai các kế hoạch giám sát thì kết quả giám sát cũng cần được công khai đầy đủ và cụ thể. Đặc biệt như đã phân tích ở trên, các tỉnh cần có sự rà soát lại việc cung cấp địa chỉ email liên hệ, cập nhật thư mục hỏi đáp để người dân có thể tăng được hiệu quả của sự giám sát của người dân và tăng trách nhiệm giải trình với người dân.

Thông tin liên hệ:

Liên minh Minh bạch Ngân sách (BTAP)

Website: <http://www.ngansachvietnam.net>

Fanpage: <https://www.facebook.com/ngansachvietnam>